

Det hållbara friluftslivet – Tankesmedja för friluftsliv 2019

Sammanfattning av workshops/seminarium

Naturvägledning i den brukade skogen

Arrangör: Centrum för naturvägledning, SLU

Medverkande: Anders Arnell, Centrum för naturvägledning, SLU, Sara Holmgren, avdelningen för miljökommunikation, SLU och Malin Pettersson, Södra.

Workshopen berörde det underutvecklade arbetet med social hållbarhet inom skogsbruket. Människans roll, de sociala värdena i den brukade skogen samt kommunikationen mellan skogsbruk, kommuner och allmänhet låg i centrum för presentationer och gruppdiskussioner. Målet med workshopen var att synliggöra vad olika aktörer gör samt utbyta idéer och få inspiration till hur man kan utveckla kommunikation i praktiken.

Presentationer

Skogens sociala värden i kommunal skogspolitik och förvaltning – betydelsen av kommunikation och information – Sara Holmgren

Sara har arbetat med en forskningsstudie om hur svenska kommuner arbetar med skogens sociala värden i planeringen. Skogens sociala värden kan förklaras som de värden som speglar vad människan upplever. Bland annat arbetar Skogsstyrelsen efter denna definition. Större efterfrågan finns nu för att ta reda på mer om vilka upplevelserna är och hur man praktiskt kan arbeta med dem. Det är viktigt att förklara vilka åtgärder som görs i skogen och varför. Det är också viktigt att ta reda på vilka områden som värderas högt av olika personer, följa upp vad de lokala invånarna vill och sedan se hur områdena kan bevaras. Se också Saras presentation i plenum 17 maj.

Naturvägledning för att stärka kommunikationen – något för skogssektorn? – Anders Arnell

Anders arbetar med ett projekt kring hur man kan välkomna besökare och förbättra kommunikationen i den brukade skogen. Det handlar inte bara om att kommunicera information utan även om att skapa engagemang. Naturvägledning kan bidra till detta genom att ge upplevelser, kunskap och inspirera till handling. Det har större chans att bli minnesvärt när alla sinnen får användas, tanken utmanas och igenkänning kopplas in. Resurser att använda sig av för naturvägledning i skogen är till exempel naturfenomen, folktro samt historiska och nutida berättelser. För att öka utevistelse i skolan finns till exempel Skogen i Skolan eller barnvandringar längs leder. Några goda exempel på naturvägledning i skog är Christinehofs Ekopark, Granö Beckasin och Hälsingeberättelser.

Familjeskogsbruket erbjuder upplevelsevärden – Malin Pettersson

Vardagsskogen, det vill säga den brukade skogen, får inte glömmas bort som en lämplig arena för friluftsliv och rekreation dit man är välkommen, men det är också viktigt att komma ihåg att skogen vi rör oss i för rekreation ägs och sköts av någon. För en väl fungerande upplevelse krävs respekt, dialog och samverkan. Det finns olika exempel på vad som kan göras för att ha ett bra samspel mellan markägare och besökare. I samarbete med kommuner kan man skapa lämpliga anläggningar och besökare kan betala för tillgång till exempelvis ved. Ingebo hagar och Emåns ekomuseum är goda exempel på hur besökare kan välkomnas ut i brukad skog.

Slutsatser från gruppdiskussioner

Diskussionerna utgick från tre frågor:

- Hur kan vi arbeta med skogens sociala värden i praktiken?
- Naturvägledning i skogslandskapet – exempel och idéer

- Vad göra tillsammans för att öka människors kännedom om och upplevelse av skogens värden?

Sociala värden och svårigheter kopplade till den brukade skogen

Skogens sociala värden är mer än bara friluftsliv, det kan också vara kultur eller lokalbefolkningens andra intressen. Idag finns nya utmaningar i form av den moderna tekniken. Via sociala medier kan det bli mycket rörelse på särskilda områden vilket i vissa fall kan tänja på gränserna om vad som är accepterat på enskild mark. Problem finns också gällande myndigheter, de behöver föra bättre dialog med markägare istället för att till exempel anlägga leder i brukad skog utan markägares medvetenhet. Markägare kan behöva motiveras för samarbeten och de bör bli involverade tidigt i processer. De behöver även få mer erkännande för vad de gör bra.

Tips till förbättrad kommunikation och upplevelser i brukad skog

- Historia och berättelser är ett bra tips på hur man inom naturvägledning kan väcka intresse för naturplatser. Målpunkter eller "checkpoints" kan också användas för att få ut mer personer i naturen och de kan kopplas till områdeshistoria. Så funkar t ex den väl förankrade aktiviteten "Hitta ut" (Orienteringsförbundet).
- Det är viktigt att berätta varför skogen ser ut som den gör samt förklara vad som händer och ska hända med den. På så sätt finns möjlighet att minska konflikter då skogen ska avverkas. Örebro kommun har en bra arbetsmodell för detta.
- Tätortsnära skog är viktigt och zonerings av skog efter natur- och friluftsvärden är ett tips på hur man kan arbeta med att planlägga friluftsliv. Målbilderna för friluftsliv som tagits fram i brett samarbete används i skogsbruket och är bra för friluftspanering.
- Dialog med markägare rekommenderas alltid och kan också leda till samverkan eller goda tips på platser mm. Friluftsrådets guider uppmanas att alltid ta reda på vems mark man är på.
- Skyltar kan vara till hjälp för att informera om vad som gäller på en skogsägares mark. Kanske är detta något Naturvårdsverket eller Skogsstyrelsen kan bistå med. Skyltar kan användas för att hålla besökare borta från känsliga områden i brukad skog, men ännu hellre kanske intresseväckande skyltar som lockar besökare till andra områden.
- Kartor i fält underlättar kommunikation och vägledning. Det kan även finnas ett behov av att snabbt kunna hitta vem som är markägare när man är ute i fält. Att öka kunskapen om hur man tar reda på vem som äger marken är ett behov.
- Utevistelse för barn i skolan kan ökas via till exempel utomhusundervisning och tillgång till skolskogar (Skogen i skolan). Det kan även vara framgångsrikt att involvera pedagoger för utveckling av friluftslivet. Årets friluftskommun Olofström (som var med i vår ws) berättade om lyckade workshops för pedagoger.
- Det behöver finnas information om allemansrätten på så många språk som möjligt. Kanske finns det något sätt att sammanfläta information om allemansrätten med ungdomars tekniska förmågor för större intresse.
- Guidning och upplevelser i det vardagliga skogslandskapet behöver utvecklas. De positiva aspekterna med hyggen behöver lyftas fram, de är inte bara dåliga för biologisk mångfald och kan erbjuda upplevelser för friluftslivet. Det vore intressant med aktiviteter där man får uppleva hyggen ur ett annat perspektiv än vad som görs idag.
- Det skulle vara intressant om det inom skogsbruket fanns något som efterliknande lantbrukets kosläpp. Att till exempel vara med och plantera skog skapar en relation till den brukade skogen.
- I dialoger som förts i arbetet med regionala skogsprogram kan det finnas utvecklingsbara idéer kring naturvägledning och friluftsliv i den brukade skogen.
- Förtroendevalda i skogsägarrörelsen är en viktig resurs för att berätta om den småskaligt brukade skogen.
- Slutligen tipsades om Linnéuniversitetets fristående kurs på 7,5 hp "Skogen som upplevelse".

Kontakt och workshopledare: Anders Arnell, anders.arnell@slu.se

